

کتاب‌هایی که کمک می‌کنند جهان شعر حافظ را بهتر درک کنیم

صدرنشین دیوان غزل

راه یافتن به بناهای بلند و مکان‌های خاص علاوه بر این‌که آدابی دارد و طبیعتاً باید برای رسیدن به آنها مسیری طی شود و در حین ورود نیز شرایطی رعایت شود، ضمناً کار هرکسی هم نیست؛ یعنی توجه و همت و سعی و پشتکار و... لازم است تا بتوان پا به درون جایی گذاشت که مکانی معمولی محسوب نمی‌شود. شعر حافظ هم یکی از همین بناهای بلند و کاخ‌های عظیم و اماکن خاص است که هر جوینده‌ای را وصل نیست و یابندگان نیز يك شبه به آن دست نیافته‌اند. به راستی شعر حافظ با تمام پیچیدگی‌ها و ظرافتش و حالات و جذبه‌هایی که در خود دارد رسیدن را سخت می‌کند و کسانی که می‌خواهند راه هزار ساله را در يك شب طی کنند ناکام می‌گذارند. راهی که جز با زانو زدن در برابر کلمات حافظ و صبر کردن طی نمی‌شود و نمی‌توان به سادگی به آن دست یافت؛ «در ره منزل لیلی که خطر هاست در آن / شرط اول قدم آن است که مجنون باشی».

پیچیدگی‌هایی که در شعر حافظ دیده می‌شود از آن جنس پیچیدگی‌های شیرین است، ولی مرد را صبر باید تا به آن شیرینی دست یابد. پیچیدگی‌هایی که ظرفیت زبان حافظ است، برخلاف دیگرانی که با پیچیده‌نویسی می‌خواهند مقام خود را بالا ببرند، حافظ پی آن نبوده و شعرش با وجود پیچیدگی، روان است و هرکه بیشتر در دریای شعر او فرو رود بهره بیشتری نصیبش می‌شود، همان‌طور که او خود می‌گوید: «پایه نظم بلند است و جهانگیر بگو / تا کند پادشه بحر دهان پر گهرم»، از این رو توصیه می‌شود هرکه می‌خواهد در جهان شعر حافظ نصیبی داشته باشد بیشتر بخواند و تامل کند و کمتر لاف گزاف بزند، نکته‌ای که خود حافظ نیز در اشعارش به آن معترف است و آن بندگی کردن بر در صاحب دیوان است، او خود تأکید کرده که این مسیر و این جایگاه را از «دولت قرآن» طی کرده و به دست آورده است؛ «گر به دیوان غزل صدرنشینم چه عجب / سال‌ها بندگی صاحب دیوان کردم»، زیرا جهان شعر حافظ جهان پرده‌پوشی و رازداری است و نامحرم در آن راهی ندارد و هرچیزی که حجاب باشد ولو حافظ، باید از میان برخیزد تا بتوان به تماشای جهان پس پشت کلمات حافظ نشست. به مناسبت روز بزرگداشت حافظ می‌خواهیم چند کتاب برای این‌که بهتر بتوان به این جهان راه یافت معرفی کنیم.

یونس فردوس

روزنامه‌نگار

پله اول

«عرفان حافظ» اثر استاد مطهری یکی دیگر از کارهایی است که شاید برخی مخاطبان بتوانند با کمک آن پا به دنیای اشعار عارفانه حافظ بگذارند. شاید گفته شود که شارحان و مفسران به مراتب مهم‌تری در عرصه حافظ‌شناسی بودند که می‌شد در این گزارش به آنها اشاره کرد، ولی از آنجا که مطهری با بیانی ساده در زمینه‌های مختلف توانسته مخاطب را جذب کند در این کتاب نیز پرسش‌هایی طرح می‌کند و به آنها پاسخ می‌دهد که می‌تواند به عنوان پله اول برای رسیدن به حافظ موضوعیت داشته باشد. مطهری از آنجا که خطیبی توانمند بوده در این کتاب که ابتدا در همان قالب عرضه شده بود نیز توانسته نکات کلیدی درباره حافظ طرح کند. این کتاب سلسله‌ای از سخنرانی‌های این معلم شهید در سال ۱۳۵۰ است که در آن راه‌های شناخت حافظ را بررسی کرده و به جهان‌بینی عرفانی حافظ اشاراتی کرده و جهان‌بینی حافظ را شرح داده است. این کتاب را به عنوان اثری که می‌تواند راهنمای خوبی برای درک بهتر جنبه‌های عرفانی شعر حافظ باشد، باید در نظر داشت.

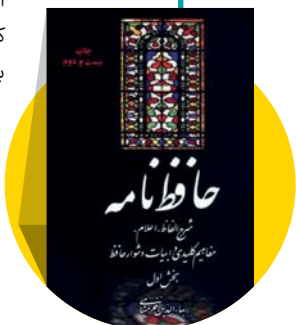

راهی به جهان شعر حافظ

بهاءالدین خرمشاهی یکی از حافظ‌پژوهان روزگار ماست که تصحیحش از دیوان حافظ در دسترس است. شخصیتی که بسیاری او را به تصحیح‌های نسخ کهن می‌شناسند و البته بسیاری نامش را در کنار حافظ در خاطر دارند.

«حافظ‌نامه» خرمشاهی سال‌ها به عنوان تنها مرجع در دسترس تفسیر و تأویل اشعار حافظ مطرح بوده و هست و شیفتگان اشعار حافظ و کسانی که می‌خواستند پا به جهان اشعار حافظ بگذارند از این کتاب که پژوهشی بزرگ در اشعار حافظ است بهره برده‌اند. بسیاری از ما وقتی با حافظ روبه‌رو می‌شویم از دشواری و معانی پیچیده در الفاظ سنگین اشعار حافظ گلایه داریم که خب برای مخاطب کم‌حصوله این روزگار این اتفاق طبیعی است و کسی به دنیای شهر حافظ وارد نمی‌شود مگر از سر صبر و حوصله! خرمشاهی با حافظ‌نامه کوشش می‌کند ساده و روان و البته موجز ابیات و معانی آنها و همچنین مراد شاعر

از برخی عبارات و واژگان را بازگو کند تا هر مخاطبی در هر سطحی بتواند از این کتاب استفاده کند. این کتاب با وجود ظاهر جدی و سنگینش می‌تواند راهنما و دستنامه خوبی باشد برای کسانی که می‌خواهند راهی به جهان شعر حافظ پیدا کنند.

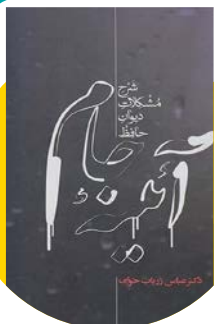
گذرگاهی بر رند شیرازی

«از کوچه رندان» می‌تواند گزینه خوبی باشد برای کسانی که می‌خواهند روزه‌ای به جهان و زمانه حافظ باز کنند. زرین کوب در این کتاب دست خواننده‌اش را می‌گیرد و به کوچه پس کوچه‌های شیراز عصر حافظ می‌برد و تصویری از این شاعر را که سرگرم غزل‌هایش است نشان می‌دهد. مرحوم زرین کوب در این کتاب تلاش می‌کند از پس معانی و عبارات حافظ تصویری به خواننده نشان دهد که معمولاً در پس حجاب مناقشات مانده و هرکس از ظن خودش او را تفسیر و تصویر می‌کند. هرچند بسیاری به نثر زرین کوب در این کتاب ایرادهای جدی وارد می‌دانند، ولی از سوی دیگر جایگاه او را نیز نمی‌توانند نادیده بگیرند. این اثر علاوه بر نشان دادن حافظ در جهان روزگار خویش در مقام يك شاعر تفسیری بر شعر او نیز ارائه کرده که خواننده را به معانی اشعار حافظ نزدیک می‌کند. این کتاب می‌تواند پله خوبی برای نزدیک شدن به جهان شهر حافظ باشد که البته باز هم تأکید می‌شود که با يك کتاب اتفاقی صورت نمی‌گیرد، بلکه باید با غزل‌های حافظ همنشین شد.

پنجره‌ای به شعر حافظ

نثر محکم و دلنشین ویژگی نثر زیبای خوبی است که در این کتاب نیز به چشم می‌آید. او در این کتاب به شرح مشکلات غزل حافظ پرداخته و زبان ساده و پخته سبب شده با متنی سنگین روبه‌رو نباشیم و این نکته مخالفتی با استحکام زبان این کتاب ندارد. اصلی‌ترین ویژگی کتاب «آئینه جام» همین زبان ساده و بی‌پیرایه زیبای خوبی است که سبب می‌شود خواننده احساس ناتوانی در درک مفاهیم کتاب نداشته باشد. در اصل این کتاب برای کمک به مخاطب حافظ نوشته شده تا مفاهیمی از دیوان حافظ را برای او بشکافد و نمایان کند. این کتاب مفاهیم و اصطلاحاتی کلیدی از غزل‌های حافظ را معنا و شرح و تفسیر کرده و گاهی به فراخور دست به توضیح زده است. این کتاب و مطالعه‌اش پنجره‌ای دیگر به جهان حافظ به روی مخاطب اشعار حافظ می‌گشاید.

کلیه اسناد خودرو پژو آردی ۱۶۰۰، مدل ۸۰، رنگ قرمز، به شماره انتظامی ۹۷۶ص ۸۶-ایران ۵۶، شماره موتور 22328003460 و شماره شاسی 80703228 به نام تقی نیک‌نژاد مفقود گردیده و فاقد اعتبار است.

سند برگ سبز خودرو هیوندای سانتافه، مدل ۲۰۱۷، رنگ مشکی، به شماره انتظامی منطقه آزاد انزلی ۱۸۲۵۵۵-۶۶، شماره موتور G4KJGA908007 و شماره شاسی KMHST81B9HU759180 به نام عارف مکرمی گندم‌آباد مفقود گردیده و فاقد اعتبار است.